

Алтынны 28 күнүгүр Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана Егор Афанасьевич Борисов билиити үлүүсүгүтүгүр сырытта. Кинини кэлтэри Правительство председатели Е.А. Чесно, Госдума депутаты Г.И. Даничкова, Ил Түмөн депутаттара И.К. Макаров, П.П. Пилиптин, И. М. Андреев, үөрүх министри Ф.В. Габышева, доруубуйа харыстабылын министри М.Е. Охлопков, о.д.а. сырыттылар. Күн бастааы агартыгыр үлүүс кинини тэрииттэригэр, тутула турар объекттарыгар үлө-хамнас барытын билистегэр, С.А. Новиковов торообут 125 сыла тулуугутар ыттылар дыаахтары билэргэтэр муһаах тэрииттэригэр, кини бааһына үлөһүгэринин көрүстүгүр.

„Айылы“ кустура усина дуусобунай сайылы кинигэр муунах алыпылына. Итинго улуус нийлискэриттэн, Тапта улуунун делегациялара, улуус кияан олохтоохторо сырыттылар. Улуус баһылыга А.Т.Ноговицын Правительство уруксу председателэ Г.И.Данилованы Госдума депутатынан талылыбытынан, Е.А. Чесныи Правительство председателин аанаммытын эрдэлэтэ.

Ил Дархан Е.А. Борисов өрсөдүүлүк билипти социалнай-экономическай башкарылышта, иттиги сорукары билиминде, „Россия субъектарынан билиги Сахабыт Өрсөдүүлүктө үлгүлөн-хамналынан илгиз күөпүз сыдыар. Билипти уустук, киристе кэмгэр, Россияны аян дойдуутан төкөмөмүнү сатыар палитиканы ыштар кэмгэргэр экономикабыттар билипти сиппийилибти намыштап туугар үлгүлөхсөзүктү. Тая хайайыстыбыттар кыргыт сук үп угулар. Ол эрери иттиги туушны көдүүтө кыргыт. Сорокот тус сылта тууламекте өрсөдөтүүлүр. Наар субсидия, көмө көрдүүр кэм аайнахтык. Бэйс боролуукуйатын хааныстыбалаштык оңорон сөптөх сылта башар сук турар. 2017 сыл — Ээр ыччат сылыш билириллөгө. Ээр калүгө кырдаастары сатыган илгиз үтө үтө булуускак. Тая сириттэг, тая хайайыстыбыттан производствыттан тэйиптөг, тая туугар үлгүлөхсөзүктү, усулуобуйа тэрийнөхсөзүктү. Уло араас хайысхаларыгар агал программалар тааарысчаллар. Итигэрэ кийсэргэ үтө

берилеткен. Сокуоннирга уларыйылылар, сагга сокуоннар тахсаллар. Итилери билгисе, уоретибисе, туһаннахса нагге". — диги сорруклары туруспал.

Мунгалын кыгшлагшахтар Ит Дархантан, кинини калгари калсиги бэрэстэйиэлэртэн арас болпурустары ийгэтидлар. "Мафрос" дивелэрин тутуу үлөмгэр сыйлааннах болпуруска улуус даһалтата этин киллэрбитин Правительство ойүүрүн туһулан иһитингилэртэр. И.П. Пономарев кини бильяны икөө уочараны тутууга, С.И. Сергеев пенсияда тахсар сааһы уларыппакка, үбүлүйтөк биэр дойдулаахтарыгар азаммыг даһалларга үл болпурудулар, В.И. Еремеев ветеринария болпурудулар, В.П. Захаров сулуу тутууга, Д.И. Слепцова гавесталаны киллэринг, М.Н. Матвеева көбүрүлүү 75 сыла тутуулулар тыл этин боо.

АЛЕКСЕЙ СЛЕПНОВ

Кэлэр сыт алууну 13 күнүгэр сахалардан бастакы личност-учуонай, саха суругун-бичигин төрүттээгин Семен Андреевич Новаоров торообутэ 125 сыла туолуора. Ити бэлэ даҕалаах сылга үбүлүөй бэлэтэһиннэ Саха Оросуубулукстун Правительствотун уруксуу председэ, билигин Госдума депутаттанын татылыбын Г.И. Данилова салыйааччылар оросуубулуктэди тэрийэр комитот тэристин, араас дьаһаллары татыла үстүн салаабыта. Атыннык 28 күнүгэр үлүүс дьаһалтатын муһахтыар сааһагыр бу комитот муһага буолла. Муһахтыар комитот чылыттар, Саха Оросуубулукстун Правительствотун председатэ Е.А. Чекин, министрлартыттар, бэрэстэһиттэр, үлүүс дьаһалтыттан тэристэр салыйааччылар кыттылыа кылылар.

Мунһады Чураггы улуунун башлыгы А. Т. Ноговицын саялыга, С.А. Новгородов аюугун, үлэтин тулуунун көксөгө, үбүлүйдөх дыһаллар үлүска, төрөөбүт

тэрийнхөөр Болонгодо
тэрийнхөөр биийнхөөр
Удурдуйз ыльгилхээх үлээр
тустарын арестүүлжүжүжү
тэрийр хэмийнээ председатели
солбууланч Ф.В. Табышова
даалзайнч ийгилээр.

Үбүрүйтөк бышыпта ханык
дыгаллар хаан
ытылынаастахара, ким
эппигизеңз, тоһо үп көрүлгө

сурдубут. Биврийн пуунан
хэрэн дүүгуйн, ирхлэйн
булал "Саха" НКЖК президент,
Ил Түмэн депутаты И. М. Андреев,
Чурагчын гишүүн багшын
С.А. Саргышев, саха народный
сурьдманы С.А. Попов-Тума,
пимэрийн учуурчлалар С.Н.
Готилев, Ф.Н. Бодовская тэр
эргилэр.

Үбүлүүйдөх дьаһалартан
сүрүнпринт СА Новгородона
анагатах сургуулары
өрсүтүүбүлүүктөби, улустабы
хайыштарга таһаартарын,
телевизионе нонго сырдатын.

С.А. Попов лингвист-учуснай
рукопифын көрдөрөр

архивын материалыаа аларын
киниге таагарарыг, нийгмий-прак-
тической конференция, телефорум
уулуулуга, Санкт-Петербург
делегация сэтгүүлэг, улуска
үбүдүйрэх ынах ытгылыга
буолулар. Лингвист төрөөбүт
дойдуугар санга оскула тутулууга
сагалашыга, кини аапын сүтэр
Чурагчы орто оскулааын өкөөр
рөмөнструкцияныга.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Чол олох

Чөл олох тэргитгэн, Чурагч
уулууд туушраах тэргитгэриг сай-
дгаар, сүмдүүстара алынны 27
күнүгэр Чакыр тэргитгэн
олуохтоорун кытары көрсөтүлөр.

Улсуудын агай болгуу дийг хүргэн
отомол судлуулур сэрэвчлэн Т.П. Булганов
сайхан илчээ сырынта. Оломоскор болгуу-
руосарыгар элчлэнээри, тусгай дохуу-
оннары тохоруудыгар дээрлэнэ
салбарччлалар, специалистгар субо-ам

бюджеттер. Маны таһынан Чуратчы гоһинигини «Космос» уһууһанын физик туура инструктор М. Капылов коллективна уонна интиһиэһилэргэ чаһа сакх туһунан кылаастык көрсөтө, улус социальнай-экономикаһай уонна ыччат киниги үлэһитэрэ Чакыр орто оскуолаһыгар биригидиээн консультациялары ыһтыһар, хотуобунай инспекциялар сүрдүһүнэ улукан кылаас оҕолоругар лекция ааһа. Улуустары

ЧАКЫР НЭҢИЛИЭГЭР -- СОЦИАЛЬНАЙ ДЕСАНТ

саастарын ситэ иллик оҕолор
хамыллалыктарын председатели С.
Верховцева, социальный-педагог С.
Николина, реабилитационный юни үлөһүө
В. Борисова үлөһүөк кыһалыаах
ыалларыгар сырыттылар, олохторун-
дутаахтарын биллестир. Улууспаары бэҕэ-
эһиэр сэйиэтирин председатели М.Н.
Матвеева Чэпчирдиги оһуһу кыһалыаах
кытары көрсүөтэ.

Оқшоқсаторго аяаң, дүң көргөн өңдө
«История одного обмана» дүң «Барыбыл
дөмөтөбүл» дүң дөңгөзүк документалый
күннө көрүрүлүр. «Боогурускай улуулугар
арыгыны утары окутуу» дүң историяны
сөзгөн аңарас кнстипия, ол күннө дүң
савашын истгн, С. Хомпарова савашыаңн
ир-хоро сөзгөргөстгөр, бопгурустарга
жонтоңоттор.

Корсүлүү юниондун улуустагы «Сана атоо» хайвара алга ыйдаах сүрүтүү түмүгүнөн сүүйүлүк лоперек санындо. Ол курдук, “Чаран” уюну “Чурачты оюнун ытаачылар” суруналышы М.В. Алексеева сүүйд, режисси анотугун туурапта 500 солк суумалаах сертифицикаттар С.Р. Михайловада, В.В. Маркова, С.Н. Мшарова, Н.Н. Григорьевна уюну А.Г. Адамона типистир. “Ситим” маданынган 3000 солксуумалаах сертифицикат хайваанын 5 оюпоок дмө көрсөт аба багылыт Филити Никольевич Афанасьев болот.

СЕМЕН ЖЕДУРИНСКИЙ

МИНИ-ФУТБОЛ КҮҮСТЭЭХ ООННЬООЧЧУЛАРЫ ТҮМЭР

Алтынныг тэй 28 күнүгэр А.И. Федотов алтын спортивний комплекскэ энтузиаст-тренер А.Н. Михайлов сардык көрүнүгэр окусун саястиях улаштырга аман, IX-с тогүтүл минн-футбол күрөкэ буолан ааста.

Куражтэний сэлтэн сэт айлы тайнама үрээсээ, кыттанчыларын ахына элбэн итэрэ харсаа бэрхэйдилэр. Улууспут нэһилээктэриттэн уопсайа 14 хаманда, 250-ча оҥо юһон кыттыныыта.

Чурагчиглаады овору спорна улулар ордуса дүржүктөрү Дь.В. Егоров мангык кэспир: "Альберт Николаевич аҕаһынын Николай Григорьевичтынын субастыбид, стиннын II күнүтэр минн-футбол күрөсүн Илин Энэр улуу-старга аҕаһы ыһтар бұлтубут. Онно Амма, Мэнэ-Халгала, Тастта, Уус-Алдан хамаандалара кэлүктөрү күүтүлүлэр. Бүтүнтү күрөкчигини сүүмэрдэтигин быһыһыһын ыһыһылар. Ордуса үс мөөсө иһигэр килбигт хамаандалар Илин Энэр куботар ыһтар тутуваҕа тустулүлэр. Билиги сүрүн быһыһаммыт - Илин Энэр хамаандаларыгар иһиник күрэх тэрийсэ, эһини Альберт Михайлов күрөһигэр ыһыһыһыһыһыт Х-с үбүлүйдүк таһырыһыт күрөһүтүтү оросуубүлүкүтэһи тһыһыт тэрийи".

14 хэмжээний түүрт бэлэхээ ариаран оонолгогдулар. Спортеменнар анхт спортивнай формалахх исэлбитгэрэ куржэгэни талашылын оссо күүргэгтэ. Эгбэх короочну кибитэ сикорт бу кэрүгэр иктаргос улашынтын кэржорю. Кылалынай судуулант В.В. Степанов үлөгтөг. Куржэ үөрүүгдэх аальдылгынар улуустанды спортуупраленигытл павелыга В.В. Лукин, Чурагчы тейлөгсгт бэлалалан осорилынай бонтуруоспарга солбууагчы П.Е. Гулиев, С.А. Нонороков далаан Чурагчы орто оскуолатын дирэктэри иктэр үлгэ солбууагчы О.А. Дьяченкога, улуу үергэс управленигытл А.М. Дюковор куржэггэгчтэртэ сэлбигини багалдшо.

Альберт төрөлсүт аята Николай Григорьевич: “Ээр спортменнарга уснаа оюула бэрэстэбиллэригэр этиэм этэ, эийини үбүлүйөдөх турнирга оосо албаан, оосо сайдан, бу турнир улуус эрэ таһымнар буолбака, Ийин Эгэр, өрөстүүбүлүктөөн таһымна таһаарга дуулуһукаахпыт. Бу спорт көрүнэр эийин куруутун кыйыы кыйагытын, чөл оюуу пропагандалаат, футбол – туруктаах, бөдө, дорукбай бусууга аһаммыт спорт көрүнэ буспар. Бийиги бастаан уолбуттар аат инэрииттэр мокуһуан баран, мин, аҕа кыйи быһыһыһын, очолорго Сибирской Союус сааһа Альберт Шестернев дөн Союус футболнай хаммаһыһын кыйаһа, сүрдээх үчүтэй футболга кыйи баар этэ, Кийи аһын инэрииттэ дөн көрөһүмүтүн субаһуан баран аһтаабыһпыт. Баҕар, ол дини бусуу, уолбут футболга сыһыһа, Альберт Шестерновы идеал оһостон, ойо-саһаһа онно туһайыһыһыт бусууон сол. Бийиги хас биһирди иһилиһко спортнай сааһа баар бусууа, Чураһы тоһуу томторутар тоһуу спортнай сааһаһа, бийиги ээр сайдаһа, халлаан хараһаран, мөөһк кустубот бусууор дири ластаһыһыт, волейболлуурбут. Бийиги эһиһко аһаһа эти-ханы сайһыһыһа усулуобуйа барыта баар бусууа, очон мин бүтүн үчүтэй оһиһуууу, тоһоһуһууу көрөһүтүн баһараһыт”.

Күрөктэни жогот хайука дээрн ыттылыша. Алиберт Михайлов тус олохтунан была тархан кини юргэнэ Талыжа Иванова маанык юспенир: “Дыа юргэн була бары футболунан олодор элибит. Биир түгэни ахтар буолакса, Алиберт нуучалы соңно юспенир этэ, оһно биир күн Сманов дзон федерация сайааһынчытын кытары күрөктэни башылангытын, Дюкуускайга хайука ыттылыарын бөлүрү, талхууһунан эрийэрэн кинигинан юспенир оһоһо. Оһука Сманов: “Чо там у нас, семейный психи?” – дзон ыйыган күрбүтүн ойдуһун. Наар бэйэ-бэйэбинин ойдоһон олорбуһун; кини үлтин, баа сааһын угарба этим, ойуурум. Сорок юһаман-түгэмэн олодорго айаһарын ороскоһун барытын бэйэ уйуһа. Оһу мин ханна баһар ойуу этим. Дыаби иһэ барыта футбол оһаһуута, мзоник буолаһа.”

Угсаагүй түмэндээ Мугудай орто оскуулынхан хамаалцдаг бастахыг мэтэстэни ылаа, инакис Чурагны гимназията, үнүс Хадлар орто оскуулаа, тордус Чакыр орто оскуулаа буолулар. Бу хамаалцаалар сэттисини 11 күлүтэрийтэһилэр Илин Энэр мийн-футболга турнирыгар кыттар быраабы ылыһылар. Энэр спортсменнарбыттар ситтисиниэл бачарабыт.

СЕМЕН ЖЕДУРИНСКЭЙ

Кэсиэхнин баҕарабын

ГЕРОЙГА ҮС ТӨГҮЛ ТҮНЭРЭ САТААБЫТТАРА

[illegible]

1942 с. Станицагад куораты коммүккүр сэрингэ 45 мм саамыг кыра пууһаан сэрингитэр бусуота. Түөргүдүгүсүк расчег пууһаарын ханна бааһарар соһон иһилэн, оһуо тууруора оһон, оһоһо тиккиттөөһүн утары усту аһан барара. 30 саамыг аһыг күйү сэрингитэр барбыг бусуан, айууһаһын туһуут, күү-уһо оттуһун сыһыт этэ. Хара майыһыттан дьаһуһаһ позывовоһу туһуһуота, аһиһкэһ расчегун баһыһын иһи бусуота.

дэлгэ Г.Д.Протсудьяков онцук кийлигч бусар", - дэбигтэ. Ити курдук, Гаврил Дмитриевич Улуу сэрингэ сүткөн хашбуру хордорон, үс „Хорсунун иһинг“ бойобой мэтэ-элтордосок дойдутугар эришэбитэ. Хомойуок иһин, биэр дэсэны уордкына түтэригэбэтэ. Дойдутугар кэгэн баран Улуу Кыайыи 20 сылынн Агэ дойдуга I-кы сүткэнгосок уордэһыннн нагараа аламмыта.

Үстүгүлгеройга түгүрүлүшүнө маалымакта. Маалыматта, Сталинград сарниге куайылынан түмүктөзмөмүтүн көпчө В.Зайцев дикт, келпн Собоской Софус иван тогүлтөк геройд, оосо лейтенант эррүлөт, Сталинградтагы фронт штаб куайынан кастатат докумөншары ылыпта. Зайцев келпн Прокопьяковнага „Ол докумөншары ишче барып иштешпнне өстөк быетак болөбүн тогүрүктөзмөмүтүнө түбөспитим. Ошо штаб докумөншарын барытын ушатат көбөспитим. Ол докумөншар иштеризер зийингер геройга түгүрер туфунан докумөншары бары. Генерал Чуйков ол сурүктөзмөмүтүн баштабылтурүктөзмөмүтүн“, — диктөкөсөбөтө. Бары.

**“УДЬУОР” ТҮМСҮҮ
ҮЛЭБЭ
ҮТҮӨ ХОЛОБУРА**

Чурагчы нэгилжээгн "Удхуор" эр дьон түмүүтүн саяматаньин алтынньы ый 29 күнүр, "Эр Муус - 2016" муус ылыгыттар түсбүтүр иккэ артыларыгар иккү-күөнүсүрүс тэриллинэ.

[illegible]

Он курсук, 1-нй миестэни ыбыт "Спортниий" ТОС 4 педагогическэй үтө бэлэрэнигэр, 1 доробуйа харысыбылын бэлэрэнигэр муус ылан килерэнигэр, 2-с миестэтик "Изогаль" ТОС 6 олоодо дьахтарга тий-дигэр, 3-с миестэ бусбут "Молочная" ТОС 4 элбэ олоодо ылаа көмөлүү шкитэ, 4-с миестэтик "Мурун Тыныгылай" ТОС 2 Хоту көлөрүсү кыттыг шкитэри-гар, 1 бастагы группашаах илбэнигэр, 2 үтө бэлэрэни-гэр, 5-с миестэ бусбут "Центральнай" ТОС 3 кырдыга-үтө бэлэрэнигэр, 1 илбэнигэр соокот миегэ, 1 илбэни-гэр муустарын ылаа, тийон килерэнигэр бэлэрэнигэр. Барыта, уопсайа хөлбөөт, 25 ылаа көмө олоодо үтө.

Ити курдук, Чурагчы төлөөсүн эр донуу түмсүүтү күннөзбү түбүктөргөтөй баяк булаң, общественный үлөү көкөөсүк түмсөн үлөүлөтө сомочолуулу, бир өйдөк-санаалаах буолаларын кордорор, алытарга үтө хөдөөр буолалар.

Семен ЖЕНДРИНСКОЙ

УНУЙААММЫТ САЙДЫТЫН КЭРЧИКТЭРЭ

A black and white group photograph of approximately 25 women, likely members of the Japanese American Women's Association. They are posed in several rows indoors, with some standing and some sitting or kneeling in the front. The women are dressed in mid-20th-century attire, including blouses, dresses, and sweaters. The background shows a simple interior with a door and some wall panels.

1974 с. Күлүг Уму-Куола Борз, Түбү
детективтик хайбоон, 45 мистеттук
труппаларх детект аһилыбыт
Собисинсейини Ани Егорови
Друзылона шаммыт. Маныха эри
ичкынай окусуа даотит орумунга
детект үстит саздалабыт. Очолор
нигэччирини ботмичини ботоххо сит
үөрүи бүтүрн кибит Агафия Петров
Протодьяконова (Богимова), Елизавет
Егорови Мазарова, кыра ботоххо учуга
үөрөктөк Татьяна Михайлов

2005 г. Келүү тугарса "Ж социалыном

Л.В.Винокурова – “Осгудурйаалытп
эйгэт”, С.Н. Пилинова “Кыра сааста
оголорго сиори-тусму тутулар соннуулар
“Экологической аралдыллылар”, Е.И.
Минаркова “Кыра саастах оголорго анали
ах сайлынар соннуулар” диил пособи
лара, ыстаптылар бототтотти талас

уулуудуудох кинигэ тахсаыгы
бышаннамыта. Олгон үөрэх дыла
түмүктээниитэр сүүрүн үлэтэр
ытылынылар. Ол күрдүк улуустары
уулуун уонна орто оскула ситимстэ
үлэттэр семинар ытылынына
Дюкуускайлаагы институтка Бүтүн
Россиялаагы "Качество ДУУ" научнай-
практический конференция 4 нисчэ
кээрэн кытылылар, ыстатыйалар
коммурунукаа баччаа тахыста
ыраахынык ытылар оҕо "Аһымат
акция" ытылыан, өксүөр, үлэттэр
көксөрттөн, кыһыттыныа, тэригэс
түмүн 40000 таһа. сөкк. комо оҕоһулуна
Сыһат-Чураһын икки ардылаагы айа
сүлүн ыраастаһыа, аарка таһылар
сифоон, дотсад таһылаагы сачылыгар
ийбис, ботрыһык, бузунд, черемух күр
дүк сөкк оҕоһоох мастары эһи спортубу
уолда үлэтэр ытылынынылар. Оһо
"Сулускай" уулуан килективэ быйыс
уулуудуудох сыла итиниктэ эрэс
эбик быһыһаарык үөр-кото көрөс.

Елена Петровна СИВЦЕВА
Сырттанғы "Сулусман"
yuvyaaн сoбyтyнecяй

